

קוֹנְטֵרַס

אַהֲבָה וְצִדְקָה

יִגְלֶה מֵעֵלֶת הָאָדָם שְׂמֵתֲנֵהֶג תָּמִיד בְּמִדַּת
הָאַהֲבָה, וְעוֹשֶׂה צִדְקָה וְחֶסֶד עִם כָּל־אֶחָד, שְׂפֹזָה
מִרְאֵה טֹהַר לְבָבוֹ, אֵיךְ שֶׁבְּפָנִימִיּוֹתָיו הוּא אוֹהֵב
אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

בְּנוֵי וּמִיֶּסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹרֵחַ הַגְּנוּז וְהַצָּפוּן

בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֵסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ הַגָּאוֹן

הַקְּדוֹשׁ, אֹרֵחַ נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִיס לִיָּה

רַבִּי נִתָּן מִבְּרֵסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלַב בְּפִסְוִקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֵסְלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר : הַמְדָּה הַכִּי יָפָה
שְׂאֵדָם צָרִיךְ לְקַנּוֹת לְעֲצָמוֹ הִיא
לְאַהֲבָתְךָ אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל וְלַעֲזוֹר
לְעַנְיִים, וְלַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְחֶסֶד לְכָל
בֵּר יִשְׂרָאֵל, וּמִי שֶׁזָּכָה לְהַגִּיעַ לְזֶה,
הַגִּיעַ אֶל הַנְּשִׁלְמוֹת הַכִּי גְדוֹלָה.

(אמרי-מוהרא"ש. חלק ב', סימן תתקמא)

קוֹנְטֵרַס

אַהֲבָה וְצִדְקָה

א.

עַל-יְדֵי אַהֲבָה וְצִדְקָה נִתְרַחֵב הַלֵּב וְהַמִּח, וְזוֹכָה
לְיוֹם אָרֶךְ.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עָלֵינוּ לְהִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה
פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, לֵידַע שֶׁהַקְּדוֹשׁ-פְּרוּךְ-הוּא
נִמְצָא וּבִלְעָדָיו אֵין שׁוֹם נִמְצָא, וְכִשְׁאָדָם מִחֲדִיר
בְּעֶצְמוֹ יְדִיעוֹת אֱלֹהִים, אֲזִי כָּל חַיֵּי הוֹלְכִים בְּצוּרָה
אַחֶרֶת לְגַמְרֵי. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק
א', סִימָן פד), שְׁכָּל יוֹם וְיוֹם — כְּשֶׁמֶתְחִיל, בָּאוֹת
מִחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהֵן מְבַלְבְּלוֹת לוֹ אֶת הַמִּח, כְּאֵלוֹ
הַיּוֹם הַזֶּה אֵינָנו יוֹם, כְּאֵלוֹ לֹא רָאָה אֹר מִיָּמָיו,
וְכֵאלוֹ כְּבָר לֹא יֵרָאָה אֹר מִיָּמָיו. וְכָל זֶה בָּא מִחֲמַת

מֵה שְׂפָתוֹב בַּזְהַר (נְשֵׂא קַבֵּג), שְׁפָל הַמַּחְשָׁבוֹת
 הַמְבַלְבְּלוֹת אֶת הָאָדָם הֵם נִחְשָׁיִם וְעַקְרָבִים הָרוֹצִים
 לְגַרְשׁוֹ מִהַטּוֹב הַגָּנוּז שְׁמִתְגַּלֶּה בְּזֶה הַיּוֹם; כִּי בְּכָל
 יוֹם וַיּוֹם מִתְגַּלֶּה אֹרֹז הַגָּנוּז בְּרוּךְ הוּא, בְּכָל יוֹם
 וַיּוֹם אָדָם יָכוֹל לְהַשִּׁיג רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת וְלִזְכוֹת
 לְהַגִּיעַ לְכָל הַמְדַרְגּוֹת שְׁבָעוּלָם. וְלָמָּה אָנוּ רוֹאִים
 שְׁבָנֵי-אָדָם שְׁבוּרִים, רְצוּצִים, וְאוֹמְרִים: "הַיּוֹם הַזֶּה
 אֵינּוּ הַיּוֹם שְׁלִי, הַיּוֹם הַזֶּה אֵינְנִי מִצְלָח", כֹּל זֶה
 נּוֹבֵעַ מֵאלוֹ הַנְּחָשִׁים וְהַעֲקָרָבִים הַמְבַלְבְּלִים אֶת
 מַחְשַׁבְתּוֹ. וְאִיךָ זוֹכִים לְבִטְלָם? רַק עַל-יְדֵי מַדַּת
 "אַהֲבָה וַיְצַדֵּקָהּ" וְחֶסֶד. אִם אָדָם מְרַגֵּיל עֲצָמוֹ לִילֵךְ
 עִם הַזּוֹלָת בְּדֶרֶךְ אַהֲבָה, אוֹהֵב אֶת כָּל אֶחָד, עוֹשֶׂה
 חֶסֶד וַיְצַדֵּקָהּ עִם כָּל אֶחָד, מֵחוּ מִתְרַחֵב לְגַמְרִי, כִּי
 צִמְצוּם הַמַּחֲזִין בָּא רַק כְּשֵׁישׁ לְאָדָם שְׁנֵאָה כָּל־פִּי
 הַזּוֹלָת, אֵינּוּ יָכוֹל לְסַבֵּל אֶת הַשָּׂנִי, עוֹשֶׂה לוֹ
 רְשָׁעוֹת, לְכֵן גַּם מֵחוּ מְצַמְצָם, וְאֵינּוּ זוֹכֵה לְרֵאוֹת
 אֶת הָאֹר הַגָּנוּז שְׁנִתְגַּלֶּה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וּמִזֶּה בָּאוֹת
 כָּל הַצָּרוֹת, כִּי בְּאֵמֶת הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַיֶּה
 וּמְהַיֶּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָהּ, כֹּל מֵה שְׂאֵתָם
 רוֹאִים, כֹּל מֵה שְׂאֵתָם שׁוֹמְעִים, כֹּל מֵה שְׂאֵתָם
 נוֹשְׁמִים — הַכֹּל אֱלֻקוֹת, אֲבָל הַכֹּל בְּהַתְּלַבְּשׁוֹת
 כְּזוֹ, שְׂאֵף אֶחָד אֵינּוּ מְשִׁיג שְׁהֵנָה הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-

אהבה וצדקה

קעא

הוא נמצא פה אתנו, עמנו ואצלנו. כי לכל אחד מאתנו נדמה כאלו הקדוש-ברוך-הוא עזבנו, כאלו הוא יתברך מסתתר באיזה מקום בשמים ושכח אותנו, בשעה שכל הבריאה — זה אלקות, דומם, צומח, חי, מדבר, זה לבוש לגבי האין סוף ברוך הוא; כי מי הולך בנו? מי מסתכל בנו? מי מתנועע ומדבר בנו? רק הקדוש-ברוך-הוא! הקדוש-ברוך-הוא יוציא את החיות מאתנו, אז אנו חוזרים אל העפר, כמו שכתוב (בראשית ג, כ): "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", ולמה איננו זוכים לראות את זאת? למה איננו זוכים להרגיש את זאת? למה אנו כל-כף רחוקים ושבורים? כי הרגלנו עצמנו מנעורינו לשנא את הזולת, אין בנו מידת האהבה כלל וכלל. איננו אוהבים את הזולת, אנחנו אוהבים רק את עצמנו, קשה לנו לעשות צדקה וחסד עם הזולת. האנוכיות שפנו היא אשר מבדילה בינינו לבין הקדוש-ברוך-הוא, בזה שאנו רוצים רק טובתנו, והזולת אינו מענין אותנו, זה אשר מצמצם את מחנו לגמרי, וזה עושה העלמה והסתרה בינינו לבין הקדוש-ברוך-הוא, אשר זה מה שאומר משה רבנו (דברים ה, ה): "'אנכי' עמד בין ה' ובינכם", האנוכיות שפנו היא עומדת בינינו

לבינו יתברך. ואם לא נעקר מאתנו את המדה הרעה הזו של שנאה, שאנחנו שונאים את הזולת, ועושים לו רשעות, אזי לא נזכה ליום טוב, אלא היום שלנו יהיה יום רע, יום מר, ולא נזכה לראות רוחניות חיות אלקות.

לזאת, בני ובנותי היקרים! זכרו היטב, אשר על-ידי "אהבה וצדקה" נתרחב הלב והמח, וזוכה ליום ארוך, רבנו ז"ל אומר (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ס'): כל יום ויום מתחיל להגיע אל האדם יום קצר, וצריך להרחיבו, שיהיה לו יום רחב. ומי זכה לזה בשלמות? אברהם אבינו. אשר אצלו פתוב (בראשית כד, א): "ואברהם זקן בא בימים"; כל יום ויום של אברהם אבינו היה ארוך מאוד, פי אברהם אבינו מדתו היתה אהבה וחסד, אברהם אבינו מסר את נפשו בשביל כל בריה שבעולם. כמו שאומרים חכמינו הקדושים (ספרי האזינו שיג): עד שלא בא אבינו אברהם לעולם, פביכול לא היה הקדוש-ברוך-הוא מלך אלא על השמים, אבינו אברהם המליכו על השמים ועל הארץ, היה עולם ומלואו, מליונים אנשים לא הכירו את הקדוש-ברוך-הוא, עד שבא אברהם אבינו, שמדתו אהבה וחסד,

אהבה וצדקה

קעג

וּמָסַר נַפְשׁוֹ בְּשָׂבִיל הַזּוּלָּת, פָּתַח אַרְבַּע דְּלָתוֹת
בְּאַהֲלוֹ לְכָל חֲלָקֵי הָעוֹלָם: מִזְרָח, מִמְּעַרְב, צָפוֹן,
דָּרוֹם, שְׁכָלָם יִכְנָסוּ אֵלָיו (עֵינַי שׁוֹחֵר טוֹב תְּהִלִּים קִי),
לְכָל־מָקוֹם אֲצִלוֹ, וְנָתַן לְאָכַל לְכָל הַבְּרִיּוֹת,
וְאַחֲר־כֵּן גָּלָה לָהֶם שֵׁישׁ בּוֹרָא לְעוֹלָם, וְכֵן הִחְדִּיר
מִדָּה זֹאת בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁיְהִי וְתִרְנִין, כְּמֵאמָרָם ז"ל
(בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה נג): בֵּיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ
וְתִרְנִין הָיוּ; וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה זָכָה שְׁכָל יוֹם וַיּוֹם
נִתְגַּלָּה אֵלָיו הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. וְלִכֵּן, בְּנֵי
וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם אֲנַחְנוּ נִחְזֵר עֲכָשׁוּ בְּתִשׁוּבָה
שְׁלֵמָה אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְנִקְבַּל עַל עֲצֻמְנוּ
מִדַּת "אַהֲבָה וְצַדִּיקָה" וְחֶסֶד, לְאַהֲבֵת אֶת כָּל יְהוּדֵי
בְּאִשְׁרֵי הוּא יְהוּדֵי, וְנִשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת צַדִּיקָה וְחֶסֶד עִם
כָּל אֶחָד וְאֶחָד, לְהִתְעַנֵּן מִי צָרִיךְ אִיזוֹ עֲזָרָה, מִי
צָרִיךְ אִיזוֹ טוֹבָה וְכוּ', אִם גִּלְף בְּדַרְךָ זֹאת, יִתְרַחֵב לָנוּ
הַמַּחֲוֶה וְהַדַּעַת, וְנִזְכָּה לְהַשִּׁיג רוּחַנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת,
לִידַע שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַיֶּה וּמְהַיֶּה וּמְקַיֵּם אֶת
כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה; כִּי אֵי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפְּן
לְזַכּוֹת לְהַפִּיר אֶת הַבּוֹרָא יִתְבַּרַךְ שְׁמוֹ, אֶלָּא עַל-יְדֵי
מִדַּת "אַהֲבָה וְצַדִּיקָה", וְכָל זְמַן שֵׁישׁ לְאָדָם שְׁנֵאָה
כְּלַפֵּי אִיזָה בַר יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֵׁישׁ לְאָדָם רְשָׁעוֹת,
שְׂאִינוּ רוֹצֵה לְעֲזֹר לְזוּלָּת, תִּדְעוּ לָכֶם שְׂאָדָם זֶה

עֲדִין מְאֹד מְאֹד רְחוּק מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאֶפְלוּ שִׁיאֲמְרוּ עָלָיו שְׂבָחִים גְּדוֹלִים, הַכֹּל הֶבֶל הַבָּלִים, שֶׁקָּר וְכָזָב, הַכֹּל דְּמִיוֹן; כִּי בְּזֵה הָעוֹלָם מְטַעִים אֶת הַבְּרִיּוֹת מְאֹד, עוֹשִׂים תַּעֲמוּלָה לְכָל מִינֵי שֶׁקֶרְנִים, רַמָּאִים וְצָבוּעִים, כִּי כָּל זֶה תִּקְחוּ בְּיַדְכֶם, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! מִי שְׂזוֹרֵעַ שְׁנֵאָה וְרִשְׁעוֹת, הוּא מְשַׁחַת שְׁבַמְשַׁחְתִּים, אֶפְלוּ שִׁיְהִי שְׁמוֹ מִפְּרָסָם בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, תִּדְעוּ לָכֶם שֶׁזֶהוּ רִשְׁעַ מְרִשְׁעַ, וְשֶׁקֶרֶן וְצָבוּעַ, רַמָּאִי וְנוֹכֵל שְׁאִין כְּדַגְמָתוֹ, וְהוּא מִנַּח בַּשָּׂאוֹל תַּחֲתִית וּמִתַּחֲתָיו, כִּי הַקְדָּשָׁה אֵינָה מִתְעַרְבֶת עִם שְׁנֵאָה וְרִשְׁעוֹת. כְּכֹל שֶׁאָדָם יוֹתֵר נִכְלָל בְּאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, לוֹ נִחְקֶקֶת יוֹתֵר מִדַּת הָאַהֲבָה, שְׂאוּהָב אֶת הַזוּלָת, וְרוֹצֵה לַעֲשׂוֹת צַדִּיקָה וְחֶסֶד עִמוֹ. וְ"אַהֲבָה וְצַדִּיקָה" זֶה הַכְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ רוּחַנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת. וְזוֹהִי עֲבוּדַת הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד, שֶׁתִּמְיֵד עוֹסְקִים רַק בְּצַדִּיקָה וְחֶסֶד עִם הַזוּלָת, וְהֵם מְפַזְרִים הוֹן תּוֹעֲפוֹת לְצַדִּיקָה, וּמְקַרְבִּים אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל אָבִינוּ שְׁבַשְׁמִים, כִּידוּעַ וּמְפָרְסָם דָּבָר זֶה בְּכָל הַדּוֹרוֹת. וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! דִּיקָא עַכְשָׁו, כְּשֶׁאֲנִי רוֹצִים לְחַזֵּר אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְרוֹצִים שֶׁכָּל יוֹם וַיּוֹם שְׁלָנוּ יִתְאַרְךָ, וְתִהְיֶה לָנוּ אַרְיִכוֹת

ימים, ונזקה לעשות הרבה מצוות בכל יום ויום, נזקה לרקוד בכל יום ויום, ולשמח בכל רגע ורגע, זה תלוי רק כפי מדת "האהבה וצדקה" שנכניס בעצמנו, כי בלי זה אנו רחוקים מהקדוש-ברוך-הוא, ולא נשיג רוחניות אלקות בשום פנים ואופן, כי רק זהו הפלי להשיג בו אלקות. ולכן אומרים חכמינו הקדושים על אברהם אבינו (סוטה י:): הקריא אברהם שמו של הקדוש-ברוך-הוא בפה כל עובר ושב; הוא הרגיל את שם ה' בפי הבריות, שכל אחד התחיל לדבר מהקדוש-ברוך-הוא, כי מדתו היתה אהבה וחסד, והא בהא תליא; הינו כל מי שנכלל יותר באין סוף ברוך הוא, הוא אוהב את הבריות ועושה צדקה וחסד עמהן, ומוסר נפשו בעבור הזולת. אך כל מי שנתרחק מהקדוש-ברוך-הוא, בר מינון, ומכל שכן שמדבר פתוח נגדו יתברך, רחמנא לישזבן, כמו אלו הערב-רב, שנתפשטו עכשו בארצנו הקדושה, הוא חדור עם שנאה ורשעות כלפי הזולת, ואף פעם לא יסייע לו. הקדוש-ברוך-הוא השפיע כל-כף הרבה כסף, הקדוש-ברוך-הוא נותן עשירות, כדי לחלקה לזולת ולעזרו, ומה אנו רואים? ישנם בני-אדם רשעים ארורים, אשר במקום לעזר לזולת, במקום

לְאַהֲבָה אֶת הַזּוּלָּת, הֵם שׁוֹנְאִים אוֹתוֹ, בְּשָׁעָה
 שֶׁהַכֶּסֶף אֵינוֹ שִׁיךְ לָהֶם כָּלֵל וְעַקֵּר; וּבְכֹל מְקוֹם
 וּבְכֹל מְשָׁרֵד אָנוּ מוֹצְאִים אוֹתוֹ דָּבָר, יִשָּׁנֶם אֲנָשִׁים
 שֶׁקְּנוּ לָהֶם מִדַּת "אַהֲבָה וְצַדִּיקָה", כְּשֶׁנִּכְנָסִים
 אֲלֵיהֶם בְּנֵי-אָדָם, הֵם מְקַבְּלִים אוֹתָם בְּסִבָּר פָּנִים
 יְפוֹת עִם חֵיוֶן עַל הַפָּנִים, בְּאַדִּיבוּת, וּמְשַׁתְּדָּלִים
 לְגַמֵּל לָהֶם חֶסֶד, וְלַעֲזֹר כְּמִיטֵב יְכַלְתֶּם, אֵךְ יִשָּׁנֶם
 פְּקִידִים מְלֵאֵי רְשָׁעוֹת וְשִׁנְאָה, אֵין בָּהֶם מִדַּת
 "אַהֲבָה וְצַדִּיקָה", וּכְשֶׁנִּכְנָס אֲלֵיהֶם אָדָם, גִּדְּמָה
 לָהֶם שֶׁהֵם בְּעַלְי-בָּתִּים שֶׁל הָעוֹלָם, וּמִתְפָּרְצִים
 עָלָיו, כּוֹעֲסִים, רְגוּזִים וְחִמּוּצִים, אֵינָם רוֹצִים לַעֲזֹר
 כָּלֵל. אֵךְ מָה לָהֶם צוֹעֲקִים?! וְכִי הֵם שׁוֹלְטִים
 בְּעוֹלָם?! הֵאִינָם יוֹדְעִים, שֶׁהֲלֹא כְּרָגַע הַקָּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא יָכוֹל לְהוֹצִיא מֵהֶם נְשִׁמָּתָם, וְאֵינָם כְּבָר
 בָּזָה הָעוֹלָם! כִּי שְׁנֵי סוּגֵי בְּנֵי-אָדָם יִשָּׁנֶם: בְּעַלְי
 אַהֲבָה וְחֶסֶד, וּבְעַלְי שִׁנְאָה וְרְשָׁעוֹת.

לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, אִם אֲנַחְנוּ רוֹצִים
 לְחַזֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִם אָנוּ מְשַׁתְּוֹקְקִים
 לְזִכּוֹת שְׁכַל יוֹם וְיוֹם שְׁלָנוּ יִהְיֶה אָרֶךְ, מְלֵא טוֹב,
 בָּאוּ וְנִקְנְהָ לַעֲצֵמָנוּ מִדַּת "אַהֲבָה וְצַדִּיקָה" וְחֶסֶד,
 כְּשֶׁבָּא אֲלֵינוּ אָדָם, לֹא נִגְרָשְׁנוּ בְּבִשְׁת פָּנִים, אֶלָּא

נקבלו באדיבות, נתעניין בצרכיו, נראה לו אהבה, ונעשה לו צדקה וחסד. ומכל שכן וכל שכן כשבא עני לפתח ביתנו, עלינו לקבלו בסבר פנים יפות, כי כף כותוב בזהר (וירא קד.): את מי שהקדוש-ברוך-הוא אוהב, שולח לו מתנה עני; והנה בא אביון ונוקש על דלתנו, אשר זו מתנה מאתו יתברך, ומה אנו עושים? מגרשים אותו, רחמנא לצלן! ואם אין די בזה, אזי הגאות והרשעות שפנו, אינה נותנת לנו לגשת לדלת ולהתעניין מי נקש, ומה ואימת? ואנו שולחים את הבן או הבת לומר: "האבא איננו בבית, האמא אינה בבית", והעני הולך במפח נפש ובמר לבב, ואומרים חכמינו הקדושים (ויקרא רבה, פרשה לד, סימן י'): העני הזה עומד על פתחך, והקדוש-ברוך-הוא עומד על ימינו [כמו שכתוב (תהלים קט, לא): "כי יעמד לימין אביון"], ונותן לך שכרך, ואם לא נתת לו — דע, מי שעומד על ימינו — פורע ממך; ועל-כן כשבא עני לפתח ביתנו, הקדוש-ברוך-הוא בא אתו, ואם שולחים את אחד הילדים לומר, ששהורים אינם נמצאים, למי אמרו דבר זה? להקדוש-ברוך-הוא, אשר מלוגה את העני. אומר הקדוש-ברוך-הוא: "אם-כן, אקח מכאן את האב והאם כפי

שְׁאֲמַרְתֶּם". לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ נִקְבַּל
עַל עֲצָמֵנוּ מֵעַתָּה מִדַּת "אַהֲבָה וַצְדָקָה", לְעֶזֶר
לְזוּלַת בְּמִסִּירוֹת נַפְשׁ הַכִּי גְדוּלָה, לְאַהֲבָה אֶת
הַזּוּלַת, וְזֶה יִתֵּן לָנוּ כְּלֵי לְהִרְחִיב אֶת הַמַּח וְהַדַּעַת
שְׁלָנוּ, שְׁנִזְכֶּה לְהַשִּׁיג רוּחַנִיּוֹת אֱלֹקוֹת, שְׁנִזְכֶּה
לְרֹאוֹת בְּמוֹ עֵינֵינוּ גְלוּי שְׂכִינָה, שְׁנִשְׁמַע בְּאָזְנֵינוּ
כְּרוֹזִים וְקוֹלוֹת מִן הַשָּׁמַיִם בְּכָל יוֹם, שְׁרַק הַצְדִּיקִים
זוֹכִים לָזֶה, שְׁנִשְׁמַע רוּחַנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֹקוֹת, שְׁנִדְבַר
אֶל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלְכָל זֶה זוֹכִים רַק עַל-יְדֵי
מִדַּת "אַהֲבָה וַצְדָקָה".

ב.

עַל-יְדֵי אַהֲבָה וַצְדָקָה הָאָדָם זוֹכֶה לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה
שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלִיכֶם לְדַעַת, אֲשֶׁר
עַל-יְדֵי "אַהֲבָה וַצְדָקָה" אָדָם זוֹכֶה לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה
שְׁלֵמָה; הָרִי כְּלָנוּ חֲטָאנוּ, כְּלָנוּ עָשִׂינוּ מַעֲשִׂים אֲשֶׁר
לֹא יַעֲשׂוּ, מַעֲשִׂים מְגִנִּים, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (קִהְלַת ז, כ):
"כִּי אֵין צְדִיק בְּאֶרֶץ, אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחֲטָא".
כְּלָנוּ צְרִיכִים לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל הָעֶבֶר
שְׁלָנוּ, שְׁלֹא הָיָה כְּרָאוּי: פְּגַמְנוּ בְּבְרִית, רַחֲמָנָא

לִישׁוּבָן, חֲלָלְנוּ שִׁבְתָּ, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, נִכְשְׁלָנוּ
 בְּאֲכִילַת טְרֵפוֹת וְנִבְלוֹת, אֲשֶׁר זֶהוּ עוֹן מְצוּי מְאֹד,
 הַשֵּׁם יִשְׁמַר, בְּנֵי-אָדָם אֵינָם נִזְהָרִים מִהֶם
 אוֹכְלִים, קוֹנִים בְּשֵׁר בְּלִי הַכָּשֶׁר מִהֲדָר, בְּשַׁעֲה
 שְׁזָהוּ טְרֵפוֹת גְּמוּרוֹת, וְזֶה מְטַמְּטֵם אֶת הַדַּעַת
 וּמַעֲקָם אֶת הַלֵּב, וְהָעֵקֶר — שְׁמַבִּיא מִחֲלוֹת
 וְחֲלָאִים רָעִים, כָּל הָאֵיטְלִיזִים מְפִיצִים בְּשֵׁר
 טְרֵפוֹת, וְאִם אֵינְכֶם מְכִירִים אֶת הָרַב הַמְכַשִּׁיר
 אִישִׁית, תִּדְעוּ לָכֶם, שְׁאַתֶּם קוֹנִים נִבְלוֹת, אֲשֶׁר זֶה
 מְטַמְּטֵם לָכֶם אֶת הַדַּעַת, וְאֵינְכֶם יְכוּלִים לְהַשְׁיֵג
 רוּחַנִיּוֹת אֱלֹקוֹת. וְזֶה מֵה שֶׁעָשׂוּ הָעַרְב־רַב, כִּי אֵיךְ
 הִצְלִיחוּ לְהַעֲבִיר מְלִיוּנֵי אַחֲיֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַדַּת,
 לְנִתְקָם מִהָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה? רַק עַל-יְדֵי שְׁפֹטְמוֹ
 אוֹתָם עִם בְּשֵׁר טְרֵפוֹת וְנִבְלוֹת, בְּשֵׁר שְׁלֹא נִשְׁחַט
 כְּהִלְכָתוֹ, וְלֹא הַכָּשֶׁר כְּדִין, לְדַאֲבוּנָנוּ הָרַב, הָאֲכִילוּ
 אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁר הַחֲזִיר, בְּשֵׁר הַחֲמוֹרִים,
 הַגְּמָלִים וְהַשְּׁפָנִים, וְזֶה הָיָה כָּל הַתְּכַסִּים שֶׁלָּהֶם —
 לְזַהֵם וּלְטַמֵּא אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עִם טְרֵפוֹת
 וְנִבְלוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן. וְתַכְףּ-וּמִיד כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל
 מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרִים, אֵיךְ יְכוּל לְהַשְׁיֵג רוּחַנִיּוֹת
 אֱלֹקוֹת? ! אֵיךְ יְכוּל לְהַשְׁיֵג אֱמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת
 בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? ! וְלָכֵן עָלֵינוּ לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה

שלמה, וכיצד? רק על-ידי שנקנה לעצמנו מידת
 "אהבה וצדקה" וחסד, כי אם אדם עבר על עברות
 שבתורה, מכל שכן שפטם עצמו באכילת נבלות
 וטרפות, נכנסה בו שנאה ורשעות. פי יהודי קדוש,
 יהודי טהור, הוא בעל חסד, פי כן אומרים חכמינו
 הקדושים (יבמות עט.): שלשה סימנים יש באמה זו:
 הרחמנים — שמרחמים על הבריות, הבישנין —
 שמתבישים מזולתם, וגומלי חסדים; וזה הסימן
 שהוא יהודי טהור, ולא התבוללו אבותיו או אבות
 אבותיו — אם יש בו מידת "אהבה וצדקה" וחסד,
 סימן שהוא בעל נשמה קדושה, אבל אם יש בו
 שנאה, ששונא את כלם, ובפרט שונא את הדת,
 שונא דתיים, הרי הוא רשע מרשע, אם אינו גומל
 חסד עם אף אחד, והוא רגזן וכועס על כלם, סימן
 שמסכן הוא, אינו יהודי טהור, אבותיו או אבות
 אבותיו התבוללו בין הגויים, או הוא חי עם גויה,
 רחמנא לצלן; כי לא ימלט יהודי קדוש וטהור,
 שלא תהא בו מידת "אהבה וצדקה". ולצערנו הרב,
 אנו מוצאים היום בני-אדם, ששונאים את זולתם
 בשנאת חנם על לא דבר, יש בהם גזענות, אינם
 סובלים את הבריות, עושים רשעות לכלם. והנה
 באים ודופקים על פתחו של הקדוש-ברוך-הוא

וצוֹעֲקִים: "רַחֲמָן, רַחֵם עָלֵינוּ, תֵּן לָנוּ פְּרֻנְסָה, תֵּן
 לָנוּ יְלָדִים, תֵּן לָנוּ עֶשֶׂר וְכָבוֹד", שׁוֹאֵל הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא: "אֵיךְ אַתֶּם בָּאִים אֵלַי? כְּשֶׁאַתֶּם נְגוּעִים
 עִם שְׂנֵאָה וְרָשָׁעוֹת?!" לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתַי הַיְקָרִים!
 הַדָּלַת לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה הִיא רַק עַל-יְדֵי מַדַּת
 "אֶהְבָּה וְצַדִּיקָה" וְחֶסֶד, אִם אֲנַחְנוּ נַעֲקֹר מֵאַתָּנוּ אֶת
 הַשְּׂנֵאָת חֲנָם, שְׂאָנוּ נְגוּעִים בָּהּ, אִם נַעֲקֹר מֵאַתָּנוּ
 אֶת הַרָשָׁעוֹת וְהָרַע שֶׁיֵּשׁ בָּנוּ, אֲזִי אָנוּ מִבְּטָחִים
 שְׁנוּכָל לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, כִּי רַק עַל-יְדֵי מַדַּת
 "אֶהְבָּה וְצַדִּיקָה" יְכוּלִים לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה,
 אֲבָל אִם עֲדִין נוֹתְרָה בָּנוּ שְׂנֵאָה וְרָשָׁעוֹת, אָנוּ
 מְסֻכָּנִים גְּדוּלִים, וְרַחוּקִים מִתְּשׁוּבָה. וְלָכֵן, הָבָה
 וּנְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הָבָה
 וְנִתְחִיל לְבַקֵּשׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כָּל צָרְכֵינוּ
 בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלָנוּ, בְּאוֹ גִלְף בְּמַדַּת הַ"אֶהְבָּה
 וְצַדִּיקָה", וְכֹאֲשֶׁר יֵרָאֶה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׂאֲנַחְנוּ
 אוֹהֲבִים אֶת הַזּוּלָּת, וְעוֹשִׂים צַדִּיקָה וְחֶסֶד עִמוֹ, אֲזִי
 יַעֲשֶׂה חֶסֶד עִמָּנוּ וְיֵאֱהָב אוֹתָנוּ. כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא מְאֹד אוֹהֵב בַּר יִשְׂרָאֵל, שְׂאוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת,
 וְגוֹמֵל חֶסֶד עִמָּהֶם, וְזֶה הַיִּסוּד שֶׁל חֲזָרָה בְּתִשׁוּבָה.
 וְעַל-כֵּן אִם אָנוּ רוֹצִים לְדַעַת, אִם נִתְקַבְּלָה
 תְּשׁוּבָתָנוּ בְּשָׁמַיִם אִם לָאוּ, הַסִּימָן הוּא — אִם יֵשׁ

בְּנוֹ "אַהֲבָה וַחֲסֵד" וַחֲסֵד. אֲבָל כָּל זְמַן שֵׁשׁ בְּנוֹ
שְׁנָאָה כָּל־פִּי הַזּוּלָת, מֵאִיזוֹ סִבָּה שְׁלֹא תִהְיֶה, יֵשׁ בְּנוֹ
רְשָׁעוֹת לֹא לַעֲזוֹר לַזּוּלָת, סִימָן שֶׁאֲנוּ רְחוּקִים מְאֹד
מִהַתְּשׁוּבָה. אָדָם יָכוֹל לָלֶכֶת עִם כַּפָּה לְבָנָה, עִם
פְּאוֹת אֲרָכִים וְזָקֵן אָרוֹךְ, צִיצִיּוֹת אֲרָכוֹת וְכוּ', אֲבָל
אִם יֵשׁ בּוֹ שְׁנָאָה שֶׁשׁוֹנֵא אֶת הַזּוּלָת, אִם יֵשׁ בּוֹ
רְשָׁעוֹת שְׂרוּצָה רַק לְהִרְע לַזּוּלָת, הַכֹּל כָּלוּם! הֶבֶל
הַבָּלִים! אֲצֵל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חָשׁוּב רַק "אַהֲבָה
וַחֲסֵד" וַחֲסֵד, וְאִז כָּל הַמַּצּוּוֹת שֶׁמְקַיִם יֵשׁ לָהֶן
חֲשִׁיבוֹת בְּשָׁמַיִם, כִּי בְּשָׁמַיִם מִתְּפָאָרִים רַק עִם אָדָם
שֵׁשׁ בּוֹ "אַהֲבָה וַחֲסֵד", כְּמֵאמָרָם ז"ל (עֵין פָּרְקֵי
דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר יב): בְּשָׁעָה שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
לְבָרֵא אֶת הָעוֹלָם, כָּל הַמַּלְאָכִים קִטְּרְגוּ עַל בְּרִיאַת
הָאָדָם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמַלְאָכֵי הַשָּׁרַת:
בָּאוּ נִגְמַל חֲסֵד עִם אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שֶׁעַל מִדַּת הַחֲסֵד
הָעוֹלָם עוֹמֵד. וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הִיסוּד
בַּתְּשׁוּבָה הִיא מִדַּת אַהֲבָה וַחֲסֵד, וְכָל זְמַן שֶׁאֵין
אָדָם אוֹהֵב אֶת הַזּוּלָת, וְאֵינוֹ רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת חֲסֵד
עִמוֹ, הוּא עֹדֵין רְחוּק מִתְּשׁוּבָה; וְאֵל יִטְעָה אֶת
עַצְמוֹ, שֶׁבָּזָה שְׁהוֹלֵךְ עִם כַּפָּה לְבָנָה וּפְאוֹת אֲרָכִים
וּמְפָזְרִים — יַעֲזוֹר לוֹ, כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֵין בּוֹ "אַהֲבָה

וְצַדִּיקָה", לְאַהֲבֵב אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וְלִבְרַח מִשְׁנֵאָה,
עֲדִין רְחוֹק הוּא מְאֹד מִהַתְּשׁוּבָה.

וְהִנֵּה מְגִיעִים עֲכָשׁוּ הַיָּמִים שְׁאֲנוּ מִשְׁתּוֹקְקִים
לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְקָרוֹבִים אֵלָיו, וְרוֹצִים לְתַקֵּן
אֶת אֲשֶׁר שַׁחַתְנוּ וּפְגַמְנוּ, לֹא מִסְפִּיק שֶׁנָּבֹא אֶל
הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְנֹאמַר: "אֲשַׁמְנוּ, בְּגִדְנוּ, גִּזְלָנוּ,
דִּבְרָנוּ דְפִי וְלִשׁוֹן-הָרַע" וְכוּ', בָּאוּ נִרְאָה לְהַקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, שְׁכַוְנָתְנוּ עִם אֱמֶת, וְאֵיךְ? עַל-יְדֵי מִדַּת
"אַהֲבָה וְצַדִּיקָה", שְׁנֵאֵהֵב אֶת הַזּוֹלָת, וְנַעֲשֶׂה עִמּוֹ
חֶסֶד. וְאֵל תִּחְשְׁבוּ, בְּנֵי וּבָנוֹתֵי הַיְקָרִים, שֶׁזוֹ מִדְרָגָה
קָלָה, אֲלֹא זֶה הַמִּדְרָגָה הַכִּי קָשָׁה לְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ, כִּי
אָדָם יָכוֹל לְלַמַּד תּוֹרָה, אָדָם יָכוֹל לְקַיֵּם אֶת
הַמְצֻוֹת, אָדָם יָכוֹל לְקַרֵּא עֲצָמוֹ בַּעַל תְּשׁוּבָה, אֲבָל
אִם הוּא נֶגְוֶעַ בְּשֵׁנֵאָה, שׁוֹנֵא אֶת פְּלוֹנֵי, שׁוֹנֵא אֶת
אֶלְמוֹנֵי, אָדָם נֶגְוֶעַ בְּרִשְׁעוֹת, וְהוּא בֶן-בְּלִיעַל, מִצָּר
לְאִשְׁתּוֹ וּמְצַעֲרָה, וּמְכַל שֶׁכֵּן שְׁמַגְבִּיהַ יְדֵים עָלֶיהָ,
בֵּר מִיָּנֵן, מְזַלְזֵל בְּהוֹרָיו, מְבַזֶּה אֶת הַבְּרִיּוֹת, אוֹי לוֹ
וְאוֹי לְנַפְשׁוֹ! אֵיךְ יָכוֹל לְקַרֵּא עֲצָמוֹ בַּעַל תְּשׁוּבָה? !
אֵיךְ הוּא חוֹשֵׁב שֶׁהַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה וְהַמְצֻוֹת שֶׁלוֹ
עוֹלוֹת לְשָׁמַיִם, בְּשַׁעַת שְׁחֵי בְדַמְיוֹן אֶחָד גָּדוֹל,
וְאִינוּ בַּעַל תְּשׁוּבָה, אֲלֹא בַּעַל עֲבָרָה; כִּי אִם אֵין

לְאָדָם מִדַּת "אֶהְבָּה וְצַדִּיקָה", הוּא עֵדִין עוֹמֵד
 בַּחוּץ לְגַמְרֵי. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם אָנוּ
 רוֹצִים לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 עָלֵינוּ לְקַנּוֹת לְעֲצָמֵנוּ מִדַּת אֶהְבָּה וְחֶסֶד, וְאֶפְלוּ
 שָׁזָה בָּא לָנוּ קֶשֶׁה מְאֹד מְאֹד, כִּי הַטֶּבַע שֶׁל הָאָדָם
 הוּא רַק שִׁנְאָה, גִּזְעָנוּת, תִּכְף-וּמִיד כְּשֶׁמְסַתְּכֵל עַל
 מִיִּשְׁהוּ, מִבֵּיט עָלָיו בְּבוֹז, כְּאִלוּ מִיְהוּ פְלוֹנִי,
 וְשׂוֹכַח מִי הוּא בְּעֲצָמוֹ? ! "מָה אַתָּה כָּל-כֶּף מְדַבֵּר
 גְּדוּלוֹת? ! מָה אַתָּה מְתַלּוֹצֵץ מִהִבְרִיּוֹת? ! מָה אַתָּה
 בּוֹז לְזוּלוֹת? ! מִי אַתָּה לְגַמְרֵי? ! טִפָּה סְרוּחָה! הַיּוֹם
 כָּאֵן וּלְמַחַר בִּקְבֹר! " יֵשׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁנּוֹלְדוּ עִם טֶבַע
 שֶׁל רְשָׁעוֹת, רַק לְהִצִּיק לְזוּלָתָם, וּמִי הֵם בְּכֹלֵל? !
 מְחַר צְרִיכִים חֶסֶד, שִׁיטְהֵרוּ אֶת גּוֹפָם, וַיַּעֲסִקוּ
 עִמָּהֶם, כִּי יֵצְאוּ מִן הָעוֹלָם, וְאִיךָ יִתְגָּאוּ עַל
 זוּלָתָם? ! וְלִכֵּן, עָלֵיכֶם לְזַכֵּר, שֶׁעַקֵּר הַתִּשׁוּבָה
 לָשׁוּב אֶל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, זֶה מִתְחִיל עִם מִדַּת
 "אֶהְבָּה וְצַדִּיקָה".

ג.

עַל-יְדֵי אֶהְבָּה וְצַדִּיקָה, הָאָדָם קוֹנֶה לְעֲצָמוֹ יְדֵי־יָדַיִם
 וְחִבְרִים טוֹבִים, וְכֹלֵם אוֹהֲבִים אוֹתוֹ

אהבה וצדקה

קפה

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים ! עֲלֵיכֶם לְזַכֵּר, אֲשֶׁר עַל-
יְדֵי "אֶהְבָּה וְצַדִּיקָה" וְחֶסֶד, אָדָם רוֹכֵשׁ רַעִים
וְאוֹהֲדִים רַבִּים. כִּי בְּנֵי-אָדָם אוֹהֲבִים מִי שֵׁישׁ בּוֹ
מִדַּת "אֶהְבָּה וְצַדִּיקָה" וְחֶסֶד; כִּי צָרוֹת וְיִסּוּרִים,
מְרִירוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת, חוֹבוֹת וְדִינִים קָשִׁים יֵשׁ
לְכָלֵנוּ, אֲף אֶחָד אֵינוֹ מְעַנֵּן לְקִנּוּת אֶת הַזָּבֵל שֶׁל
הַשָּׁנִי, אֶת הַשְּׂנָאָה וְהִרְשָׁעוֹת שֶׁל הַזּוּלָת, כִּי לְכָל
אֶחָד מֵאֵתָנוּ יִשָּׁנָם מִסְפִּיק צָרוֹת וְיִסּוּרִים, אֲנִיחָנוּ
צָמִאִים לְטַפַּת "אֶהְבָּה וְצַדִּיקָה", וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְקָרִים ! מִי שֶׁקִּוְנָה לְעֲצֹמוֹ מִדּוֹת אֱלוֹהֵי, קוֹנֵה
לְעֲצֹמוֹ הַרְבֵּה חֲבָרִים וְיִדִּידִים, הַרְבֵּה אֲנָשִׁים
הָאוֹהֲבִים אוֹתוֹ וְחַפְצִים בְּקִרְבָּתוֹ, כִּי כְּשֵׁיהוּדֵי
נִמְצָא בְּצָרָה, בַּר מִיָּנֵן, רוֹק, רוֹקָה, וְעוֹשִׂים עִמָּהֶם
חֶסֶד, מְשֻׁדְּכִים בִּינֵיהֶם, אֲשֶׁר זֶה מֵהַמְצוּוֹת
הַחֲשׂוּבוֹת בְּיִתְרָה, הֵרִי זֶה הַמְדָּה הַיְפָה בְּיִתְרָה,
שֶׁכְּלוּלָה בְּ"אֶהְבָּה וְצַדִּיקָה", כִּי מִסְתּוֹבְבִים רוֹקִים
וְרוֹקוֹת לְאֵלֵי אֵלֵפִים וְלָרַבִּי רַבָּבוֹת, שְׂאִינָם
מוֹצְאִים זֶה אֶת זֶה, וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוֹטִי-מוֹהַר"ן,
חֶלֶק ב', סִימָן פט), שֶׁהַצְּדִיק הוּא הַשְּׂדֵכָן, כִּי הַצְּדִיק
יֵשׁ בּוֹ מִדַּת אֶהְבָּה וְצַדִּיקָה וְחֶסֶד, וְהוֹלֵךְ לוֹ בַּחַיִּים
לְשֻׁדְּךָ אֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. רוֹצֵה לְרִאוֹת מְשֻׁפָּחוֹת
חֲדָשׁוֹת, בְּתִים חֲדָשִׁים, שֶׁיִּכְנִיסוּ אֶת הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-

הוא בתוך הבית, ולכן כשפוגשים רוק או רוקה, ומראים להם אהבה וחסד, ועוזרים להם, אין מצוה גדולה מזו. כשרואים זוג שאין ביניהם שלום-בית, רחמנא לצלן, ומראים להם פנים שוחקות, מראים להם "אהבה וצדקה", מתעניינים בצרותיהם, ומשתדלים לעזור להם להשפין שלום בביתם, לעשות חסד אתם, בזה עוזרים לשכינה הקדושה, כי איש ואשה זכו — שכינה ביניהם, לא זכו — איש אוכלתן (סוטה יז.); לכן כל העוסק בשלום-בית, עוסק בהשראת השכינה בעולם. לזאת, בני ובנותי היקרים! תקנו לעצמכם מדת "אהבה וצדקה"; ואם אתם יודעים על אילו בני-זוג, שאינם משתנים ביניהם, השתדלו לעשות שם שלום-בית, אל תחגגו על צער הזולת, אל תרכלו בחוצות, שהזוג הזה או ההוא אינם מסתדרים ביניהם, כי כיצד יתכן לילף ולבזות בר ישראל?! לפרסם לכל שאין שלום-בית אצל פלוני או אלמוני?! או רואים בני-אדם ערירים, אין להם ילדים, בר מינן, תלכו לחזקם, לעודדם, תראו להם פנים שמחות, אהבה וחסד יצילו אותם, תדברו על לבם. או רואים זקנים וזקנות גלמודים, אין מי שיעזרם, תכנסו אל ביתם, תראו להם מדת אהבה

וחסד, תתענינו אולי זקוקים לאיזה עזר, איזה
 סדור לסדר בעבורם, אתם בלאו-הכי הולכים
 לערך קניותיכם, אזי אין מצוה גדולה מזו —
 לשאל שכן גלמוד או ישיש, אם הוא צריך איזו
 קנייה וכדומה, היודעים אתם איזו חשיבות יש
 לאדם זה, שיש בו "אהבה וצדקה", הקדוש-ברוך-
 הוא מתפאר עמו בין כל המלאכים ואומר להם:
 "ראו איך יש לי יהודי בעולם הזה, שיש בו מידת
 "אהבה וצדקה" !

בני ובנותי היקרים! היודעים אתם כמה
 אנשים, נשים וטף שוכבים בבתי חולים, ואין מי
 שיבקר אותם ויתעניין במצבם, שוכבים מלאשים
 ומדפאים, עצובים ונכאים, בוכים ומבכים מר
 גורלם, ואם באים לבקרם, מפיתים בהם רוח חיים,
 אשר אין מצוה גדולה מזו. אבל לזכות לזה אי
 אפשר רק אם קונים את המדה היקרה של "אהבה
 וצדקה". ולכן כל מי שיש לו מדות אלו, קונה
 לעצמו ידידים וחברים טובים, וכלם אוהבים
 אותו, כי תמיד מקדים שלום לכל אחד, מתעניין
 בצרכי הזולת, ואם יש מריבות בין ילדיו לילדי
 השכנים, אינו נבהל להאשים את השכנים, אלא

נוהג בסלקנות ובסבלנות, ולא ברשעות ובשנאה.
 הבה נדון זה את זה לכף זכות! ואז נחיה עם
 השכנים בטוב, הילדים ישלימו מחור והריב נשפח,
 אבל אם אנו נתקוטט בינינו, נעשה שכנים
 שונאים, וכבר אמר החכם מפל האדם (משלי כז, י):
 "טוב שכן קרוב מאח רחוק"; כי עם השכן גרים
 ורואים אותו יום יום, בקר בקר, ערב ערב, על-כן
 למה לכם לריב עמָהם? ואף אם יש לכם שכנים
 רעים, רחמנא לצלן, באשר מצוי, אל תלכו עמָהם
 ביד קשה ובריב ומדון, אלא תראו להם "אהבה
 וצדקה", תקדימו בשלומם, תגמלו חסד עמָהם,
 עד שתראו שלא יארוך זמן רב, ויתהפך לבבם
 לאהב אתכם. איזה יפי של עולם, כשיש "אהבה
 וצדקה" וחסד, מספיק שנאת חנם! מספיק
 הסתות! הסמ"ך-מ"ם הרשע, ימח שמו, שכל כחו
 הפך ומשל, הוא מסתובב בכל כפר וכפר, בכל
 מושבה ומושבה, בכל עיר ועיר לעשות פרודים
 בין נשמות ישראל, לעשות פלוגים בין יהודים, זה
 עקר כחו, אשר הוא טמאה כזו, והוא יודע איך
 לרמות אתכם, העקר שתהיה ביניכם שנאה וקנאה,
 הוא הואג לסכסוך בין הבריות, עד אשר לא יאמן
 כי יספר תחבולותיו וטכסיסיו. ולכן צריכים לדעת,

אהבה וצדקה

קפט

אשר הסמ"ך-מ"ם מלביש עצמו במי שמתלבש,
וברגע שרואים שמסית ומדיח בין יהודי אחר
למשנהו, צריכים לדעת, שזהו הסמ"ך-מ"ם
בעצמו, רק הוא מלביש בלבוש של רב ומנהיג.
כאשר בכה הפעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, אשר
קדם ביאת משיח, יתרבו הרמאים והצבועים
בדגמת רבנים ומנהיגים, והסימן להפירם — אם
הם יהיו רחוקים מאחדות, הם הם שליחי הסמ"ך-
מ"ם בעצמו! וזאת צריכים לעקר מאתנו, כי
הקדוש-ברוך-הוא אינו שונא אדם, אלא מי שיש
בו רשעות ועושה רע לזולת, הקדוש-ברוך-הוא
אינו יכול לסבל בני-אדם שיש להם שנאה ורע
לב; לזאת, הבה נקנה לנו מדת "אהבה וצדקה"
וחסד, ואז נזכה לשוב בתשובה שלמה להקדוש-
ברוך-הוא.

ד.

על-ידי אהבה וצדקה שאחד עושה עם זולתו,
נזכה להגאל בגאולה שלמה

בני ובנותי היקרים! על-ידי "אהבה וצדקה"
שיש בין הבריות, ניקא על-ידי-זה נזכה להגאל

גאלת עולם. אנו נמצאים עתה בגלות גדולה מאד, אמות העולם שונאים אותנו, בני ישמעאל שוטנים אותנו, בני עשו רוצים להשליכנו לים, לראותנו בתוף תאי הגז, בתוף האש, ואל תחיו באשלות, כאלו בני עשו וישמעאל אוהבים אותנו, לא ולא! כבר אמר רבי שמעון בר יוחאי: הלכה היא בידוע שעשו שונא לייעקב (ספרי בהעלותך ט, י); השנאה שיש לאמות כלפי ישראל, אין לתאר ולשער כלל, וזו הגלות שאנו סובלים אלפים שנה, ובכל יום ויום אנו מצפים לצאת מהגלות המרה הזו, ולהגאל כבר, מספיק גלות! כל יום ויום נהרגים יהודים, בר מינן, על לא דבר, רק מפני שהם יהודים, ובאים עם כל מיני עלילות כאלו היהודים החלו במריבה, כאלו הם התקיפו וכדומה, אלפים שנה הורגים, חונקים, שורפים, את עם ישראל, ולמה איננו נגאלים? אומרים תכמינו הקדושים (יומא ט:): מפני שנאת חנם שיש בנו, אנו שונאים זה את זה, אין "אהבה וצדקה" וחסד בינינו, הבה לא נחיה באשלות, הנה אנו שבים עתה בתשובה שלמה, הנה אנו מקבלים על עצמנו לקיים מצוותיו יתברך, להתחיל ללמד תורה בכל יום ויום, אבל כל זמן שלא נעקר מאתנו את השנאה שיש לנו

כְּלַפֵּי הַזִּילָת, אֶת הַרְשָׁעוֹת שֶׁחֲדוּרָה בָּנוּ, עֲדִין אָנוּ רְחוּקִים מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְהַכֵּל הַזֶּה תִּקְנוּ לְעֲצֻמְכֶם — אִם יֵשׁ אֶחָד הַמְּסִית אֶתְכֶם לְשֵׁנָא אֶת פְּלוּנֵי אוֹ אֶת אֶלְמוּנֵי, תִּדְעוּ שֶׁזֶהוּ רַמְאֵי, שֶׁקָּרַן וְצָבוּעַ, וְתִבְרָחוּ מִמֶּנּוּ בְּטָרֵם תִּפְלוּ בַּשָּׂאוֹל תַּחֲתִית, וְאִף שִׁיתְחַזֶּה לְרַב, חָכֵם וּמְקַבֵּל, אִם הוּא עוֹשֶׂה הַסְּתוֹת, וְדוֹרֵשׁ בְּרַבִּים, שֶׁצָּרִיכִים לְשֵׁנָא אֶת זֶה אוֹ אֶת אַחֵר, צָרִיכִים לְרַחֵק אֶת פְּלוּנֵי וּלְהַרְעֵ לוֹ, תִּדְעוּ שֶׁזֶהוּ נוֹכַל וְרָשָׁע, וְתִבְרָחוּ מִמֶּנּוּ בְּעוֹד מוֹעֵד, בְּטָרֵם תִּלְכְּדוּ בַּמְצוּדָה וּבַפֶּחַ שֶׁטָּמֵן לָכֶם. קִדְשָׁה וְטִמְאַה אֵינָן הוֹלְכוֹת בְּצוֹתָא, "אֶהְבָּה וְצָדָקָה" אֵינָן עוֹלוֹת בְּקִנְיָה אֶחָד עִם שֵׁנָאָה וְרְשָׁעוֹת. וְכִּי אָמַר הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא (יִלְקוּט הוֹשַׁע, רָמֵז תַּקְכ"ב): חָבִיב עָלַי חֲסֵד שְׂאֵתֶם גּוֹמְלִים זֶה לָזֶה, מִכָּל הַזִּבְחַ שֶׁזָּבַח לְפָנַי שְׁלָמָה; שְׁלָמָה הַמְּלֶךְ הַקָּרִיב בְּכָל יוֹם אֶלְף קַרְבָּנוֹת, אוֹמֵר הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הַחֲסֵד שְׂאֵתֶם גּוֹמְלִים זֶה עִם זֶה, חָבִיב אֶצְלִי יוֹתֵר מִכָּל הַקַּרְבָּנוֹת שֶׁל שְׁלָמָה הַמְּלֶךְ. וּמְלֶךְ הַמְּשִׁיחַ לֹא יָבוֹא, אֶלָּא עַל-יְדֵי מִדַּת הַשְּׁלוֹם וְהָאֱהָבָה וְהָאֲחָדוּת שֶׁתְּהִיָּה בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל. לְזֹאת, בָּנֵי וּבָנוֹתֵי הַיְקָרִים! עַל-יְדֵי מִדַּת "אֶהְבָּה וְצָדָקָה" וְחֲסֵד נִזְכָּה לְהַגָּאֵל בַּגְּאֻלַּת עוֹלָם, נִזְכָּה לְהִיּוֹת כְּלִי לְהַמְּשִׁיךְ עַל עֲצֻמְנוּ אֱלֻקוֹת,

נזְכָּה לְהַפִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּמוֹ עֵינֵינוּ, כִּי
 (ישעיה נב, ח): "עֵין בְּעֵין יֵרָאוּ בְּשׁוּב הַיְיָ" הַ צִּיּוֹן",
 עִם עֵין בְּפֶשֶׁר נִזְכָּה לְרֹאוֹת אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וְזוֹ תְהִיֶה הַגְּאֻלָּה. וְלָכֵן אוֹמְרִים חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 (עִקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה ט', סִימָן ט'): כְּשֶׁמֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ בָּא,
 הוּא פּוֹתַח בְּשָׁלוֹם, וְזֶה יִהְיֶה הַסִּימָן שֶׁהוּא מֶלֶךְ
 הַמְּשִׁיחַ — שְׂרָצָה רַק שָׁלוֹם, שִׁישְׁתוֹקֵק רַק
 בְּשָׁלוֹם בֵּין הַבְּרִיּוֹת, שְׂיַחֲפֹץ רַק שָׁלוֹם בֵּין עַם
 יִשְׂרָאֵל. וְכִמְאֹמָרָם וְ"ל (דְּבָרִים רַבָּה, פְּרָשָׁה ה', סִימָן
 יב): גְּדוֹל הַשָּׁלוֹם, שְׂאִין הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִבְּשׂוּר
 אֶת יִשְׂרָאֵל שְׂיִהְיוּ נִגְאָלִים אֶלָּא בְּשָׁלוֹם; וְזוֹ עֲבוֹדַת
 גְּדוֹלֵי מַבְחָרֵי הַצְּדִיקִים, שֶׁהֵם לוֹחֲמִים נֶגֶד הָעַרְב־
 רַב, נֶגֶד הַסָּמ"ךְ-י"מ"ם וְשְׁלִיחָיו, וּמַגְלִים וּמְפַרְסְמִים
 אֶת פְּרִצוֹפָם הַטָּמֵא, וּמְזַהְרִים אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל,
 שְׂיִתְרַחֲקוּ מֵאֵלוֹ הַצְּבוּעִים וְהַרְמָאִים, וְדִיקָא
 צְדִיקִים קְדוֹשִׁים כְּאֵלוֹ מִנְהִיגֵי עֲדָה, שְׂמֵאֲחָדִים אֶת
 נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הֵם יְבִיאוּ לָנוּ אֶת הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה.
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יַעֲזֹר לָנוּ, שְׂנִזְכָּה לְהַשְׁלִים זֶה
 עִם זֶה, וְלִהְיוֹת גְּאֻלַּת עוֹלָם.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!